

Nový zákon o zájazdoch a rozvoj obchodu

Marián Kropaj¹

The New on package tours Act and Trade Development

Abstract

The author draws attention to the importance of tours for business and commerce. He analyzes new travel arrangements, related tourism services and some tourism business conditions in the dynamic of rapid scientific and technological development over the last decade. He deals with the package tours act associated tourism services and certain business conditions in tourism. The author emphasizes the most important news in the legislation since 1.1.2019 and considers the possible impact on the wider socio-economic environment.

Key words

Tours, new law, tourism, business development

JEL Classification: K12, K19

Received: 19.6.2018 Accepted: 29.10.2018

Úvod

Právo v cestovnom ruchu a osobitne problematika zájazdov býva predmetom rôznych diskusií. Týka sa každého, či si to uvedomuje alebo nie. Legislatíva sa usiluje zvyšovať právne postavenie spotrebiteľov ako slabšej zmluvnej strany a zvyšuje nároky na cestovné kancelárie, ktoré ako dodávatelia (podnikatelia) majú vzhľadom na svoje skúsenosti podstatne silnejšie právne postavenie. Vzhľadom na potrebu legislatívneho riešenia otázok súvisiacich so zájazdmi, spojenými službami cestovného ruchu, niektorými podmienkami podnikania v cestovnom ruchu jej venujú pozornosť aj právnici, politici, ekonómovia, atď. Všetci, nielen legislatívci a politici, majú právo diskutovať o optimálnom – spravodlivom a slušnom – nastavení právnej úpravy v tejto oblasti tak, aby legislatíva primerane a spravodlivo chránila spotrebiteľov a súčasne umožňovala dodávateľom nerušený výkon podnikateľskej činnosti a rozvíjanie obchodu. Právna úprava má umožniť a podporiť rozvoj cestovného ruchu a jeho ekonomické využitie pre rozvoj Slovenskej republiky a jej obyvateľstva. Prijatím právneho predpisu, resp. zmeny existujúceho by vždy mala predchádzať široká interdisciplinárna, ba až multidisciplinárna diskusia. Až po jej uskutočnení môže byť vytvorená dostatočná báza na legislatívne zakotvenie aktuálne najlepšieho riešenia. Zahraničná legislatíva ponúka množstvo inšpiratívnych vzorov. Treba predovšetkým vždy hľadať najoptimálnejšiu právnu úpravu najlepšie vyhovujúcu národným špecifickým podmienkam, samozrejme, so zreteľom na európske a medzinárodné záväzky. Slovenská republika nemusí len pasívne prijímať hotové cudzie vzory, ktoré môžu byť v rôznej miere inšpirujúce, ale nevychádzajú z našich vlastných podmienok. Slovenská republika môže vlastným pričinením vytvárať kvalitné právo

¹ JUDr. Mgr. Marián Kropaj, PhD., Ekonomická univerzita v Bratislave, Obchodná fakulta, Katedra obchodného práva, Dolnozemska cesta 1, 852 35 Bratislava, e-mail: marian.kropaj@euba.com

a myšlienково inšpirovať zahraničie. V dnešnej uponáhľanej dobe však na tom často nezostáva čas a následky pre spoločnosť sú často žalostné. Nekvalitná právna úprava a nutnosť hľadania permanentnej zmeny, aj to je charakteristická črta súčasného postmoderného myslenia.

Podpora cestovného ruchu má v trhovom hospodárstve a obchode mimoriadny význam a legislatíva má vplývať na rozvoj tohto u nás zanedbaného sektora.²

Príspevok sa zameriava najmä na priblíženie novej slovenskej právnej úpravy, pričom významné mimoprávne súvislosti z dôvodu striktno vymedzeného rozsahu príspevku nateraz ponecháva bez dôkladnejšej analýzy. Cieľom príspevku je bližšie analyzovať vybrané ustanovenia nového zákona z 15 mája 2018 o zájazdoch, spojených službách cestovného ruchu, niektorých podmienkach podnikania v cestovnom ruchu a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ktorých účinnosť sa nadobúda od 1. 1. 2019, a súčasne uvažovať aj nad praktickými dôsledkami novej legislatívy na podnikanie a obchod v cestovnom ruchu.

1 Metodológia

Predkladaný článok je z hľadiska použitých metód spoločenskovedným, teoretickým príspevkom. Pri jeho spracovaní boli použité všeobecné vedecké metódy, najmä analýza a syntéza, ďalej metóda indukcie a dedukcie, metóda abstrakcie, metóda porovnávania a metóda zovšeobecňovania. Autor na dosahovanie cieľov využíva najmä analytickú a komparatívnu metódu.

2 Dôvody prijatia novej právnej úpravy zájazdov a súvisiacich otázok

Zámer prijať novú právnu úpravu v tejto oblasti vyplynul z povinnosti transponovať (prebrať) smernicu Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2015/2302 z 25. novembra 2015 o balíkoch cestovných služieb a spojených cestovných službách, ktorou sa mení nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 2006/2004 a smernica Európskeho parlamentu a Rady 2011/83/EÚ a ktorou sa zrušuje smernica Rady 90/314/EHS (ďalej len „smernica“), do vnútroštátneho práva a aj ako reakcia na podnety z aplikačnej praxe. Všeobecným cieľom návrhu zákona bolo odstrániť nejasnosti a medzery v súčasnej právnej úprave a zabezpečiť vysokú úroveň ochrany cestujúcich pri kúpe zájazdov a spojených cestovných službách v súlade s predmetnou smernicou. Prijatím novej právnej úpravy sa zrušuje doterajší zákon č. 281/2001 Z. z. o zájazdoch, podmienkach podnikania cestovných kancelárií a cestovných agentúr a o zmene a doplnení Občianskeho zákonníka v znení neskorších predpisov v znení prijatých novelizácií.

² Aktuálne sme poukázali na nedostatočné využívanie kúpeľníctva na Slovensku, pričom kúpeľníctvo treba vnímať ako prevenciu predčasnej invalidity a odkázanosti na zdravotný a sociálny systém. Holub, D., Magurová, H., Kropaj, M. (2017). Legislatíva kúpeľníctva ako súčasť cestovného ruchu v Slovenskej republike. Bližšie: prednáška na IX. ročníku medzinárodnej vedeckej konferencie na tému Právo v podnikaní vybraných členských štátov konanej na Vysokej škole ekonomickej v Prahe dňa 3. 11. 2017. Z konferencie sa pripravuje zborník.

Novým zákonom sa okrem iného zaviedli aj nové základné pojmy, pričom okrem užšie špecifikovanej definície zájazdu bol pozitívne aj negatívne vymedzený nový pojem, ktorým sú „spojené služby cestovného ruchu“. (Bližšie pozri všeobecnú časť Dôvodovej správy k novému zákonu)

Každý subjekt, ktorý bude mať záujem ponúkať služby cestovného ruchu spĺňajúce definíčné kritériá zájazdov, prípadne spojených cestovných služieb, bude povinný vykonávať tieto činnosti od 1. 1. 2019 iba v postavení cestovnej kancelárie a výlučne na základe živnostenského oprávnenia. Okrem doterajších cestovných kancelárií preto budú po splnení zákonom stanovených podmienok povinné získať živnostenské oprávnenie na podnikanie ako cestovná kancelária aj napríklad rôzne ubytovacie zariadenia, prepravcovia, prenajímatelia motorových vozidiel či letecké spoločnosti služby typu vstup do wellness, skipasy, vstupenky na koncert atď.

Okrem povinností, ktoré sú bližšie špecifikované samotným zákonom, bude povinnosťou každej cestovnej kancelárie mať zabezpečenú ochranu pre prípad úpadku v podobe poistenia alebo bankovej záruky v dostatočnej výške, aby boli v prípade jej úpadku uspokojené všetky nároky cestujúcich. S cieľom zabezpečenia tejto ochrany budú cestovnej kancelárii uložené vo vzťahu k finančnej inštitúcii, poskytujúcej finančné krytie, zvýšené informačné povinnosti.

Ako vyplynulo zo všeobecnej časti dôvodovej správy k novému zákonu, posilňuje sa tiež informačná povinnosť cestovných kancelárií voči cestujúcim. Tiež jasne definuje jednotlivé možnosti zmien v zmluve o zájazde pred začiatkom poskytovania zájazdu. Upravuje aj možnosť zníženia ceny, náhradu škody, možnosť nadviazať kontakt s cestovnou kanceláriou prostredníctvom cestovnej agentúry či povinnosť cestovnej kancelárie poskytnúť cestujúcim pomoc atď.

Nový zákon upravuje pôsobnosť a kompetencie orgánov štátnej správy, ktoré majú zabezpečovať vymožiteľnosť zákona prostredníctvom výkonu štátnych dozorov, ako aj správne delikty v prípade porušení tohto zákona. Primárne postavenie má Slovenská obchodná inšpekcia (§ 31).

3 Výsledky a diskusia

Pri podrobnejšom štúdiu novej právnej úpravy účinnej od 1.1.2018 s dovtedajšou právnou úpravou obsiahnutou v zákone č. 281/2001 Z. z. o zájazdoch, podmienkach podnikania cestovných kancelárií a cestovných agentúr a o zmene a doplnení Občianskeho zákonníka v znení neskorších predpisov v znení prijatých novelizácií (účinný do 31.12.2018) možno vnímať viaceré viac alebo menej výrazné zmeny.

Nový zákon o zájazdoch obsahuje 35 paragrafov, zatiaľ čo predchádzajúci autorský zákon mal 14 paragrafov. Nová právna úprava je podstatne podrobnejšia a zavádza zásadné novinky ovplyvňujúce podnikanie v tejto oblasti.

Zákon vymedzuje pojem zájazd v § 3 nasledovne: Zájazdom je kombinácia najmenej dvoch rôznych druhov služieb cestovného ruchu zakúpených na účel tej istej cesty:

- a) ak služby cestovného ruchu skombinoval jeden obchodník, a to aj na požiadanie cestujúceho alebo podľa výberu cestujúceho uskutočneného pred uzatvorením zmluvy o zájazde,
- b) bez ohľadu na to, či sa uzatvárajú samostatné zmluvy s jednotlivými poskytovateľmi služieb cestovného ruchu, ak ide o služby cestovného ruchu
 1. zakúpené na jednom predajnom mieste a skombinované pred tým, ako sa cestujúci zaviazal k úhrade ich ceny,
 2. ponúkané, predávané alebo účtované za súhrnnú cenu alebo za celkovú cenu,
 3. ponúkané alebo predávané pod označením „zájazd“, „balík služieb cestovného ruchu“ alebo obdobným označením,
 4. kombinované cestujúcim po uzatvorení zmluvy, ktorá oprávňuje cestujúceho na výber z rôznych druhov služieb cestovného ruchu,
 5. zakúpené od rôznych obchodníkov prostredníctvom prepojených online rezervačných systémov, pri ktorých obchodník, s ktorým je uzatvorená prvá zmluva o službe cestovného ruchu, zasiela meno a priezvisko, platobné údaje a elektronickú adresu cestujúceho ďalšiemu obchodníkovi alebo ďalším obchodníkom a s týmto obchodníkom alebo obchodníkmi sa uzatvorí zmluva o službe cestovného ruchu najneskôr 24 hodín po potvrdení rezervácie prvej služby cestovného ruchu.

Zájazd je v legislatíve vymedzený aj negatívne v ods. 2. Zájazdom nie je kombinácia jedného druhu služieb cestovného ruchu, ak

1. tieto iné služby cestovného ruchu nie sú ponúkané ako podstatná súčasť kombinácie služieb cestovného ruchu ani inak nepredstavujú jej podstatný prvok alebo ak cena týchto iných služieb cestovného ruchu nie je viac ako 25 % z celkovej ceny kombinácie služieb cestovného ruchu,
2. si cestujúci vybral a zakúpil tieto iné služby cestovného ruchu až po začatí poskytovania služby cestovného ruchu.

V § 5 zákona sú vymedzené cestovná kancelária a cestovná agentúra.

Prevádzkovanie cestovnej kancelárie alebo prevádzkovanie cestovnej agentúry je podnikaním na základe živnostenského oprávnenia.

Cestovnou kanceláriou je obchodník, ktorý kombinuje služby cestovného ruchu na účely zostavenia zájazdu, predáva alebo ponúka na predaj zájazdy a uzatvára zmluvu o zájazde alebo sprostredkúva spojené služby cestovného ruchu.

Cestovná kancelária má výlučné právo:

1. uzatvárať zmluvy o zájazde vo vlastnom mene, prostredníctvom iného obchodníka alebo spolu s iným obchodníkom,
2. zasielať údaje, ktoré sa týkajú cestujúceho, inému obchodníkovi podľa § 3 ods. 1 písm. b) piateho bodu,
3. sprostredkovať spojené služby cestovného ruchu.

Cestovná kancelária ďalej:

1. vytvára kombinácie služieb cestovného ruchu, ktoré nie sú zájazdom, ponúka a predáva ich inej cestovnej kancelárii alebo cestovnej agentúre na účel ďalšieho predaja,
2. ponúka a predáva služby cestovného ruchu,
3. sprostredkúva predaj služieb cestovného ruchu pre inú cestovnú kanceláriu, cestovnú agentúru alebo iné osoby, najmä dopravcov alebo prevádzkovateľov ubytovacích zariadení,
4. sprostredkúva predaj zájazdov pre inú cestovnú kanceláriu; zmluva o zájazde sa musí uzatvoriť v mene cestovnej kancelárie, pre ktorú sa zájazd sprostredkúva, a táto zodpovedá za plnenie zmluvy o zájazde,
5. predáva predmety súvisiace s cestovným ruchom.

Cestovnou agentúrou je obchodník, ktorý v rozsahu predmetu podnikania:

1. vytvára kombinácie služieb cestovného ruchu, ktoré nie sú zájazdom, ponúka a predáva ich inej cestovnej kancelárii alebo cestovnej agentúre na účel ďalšieho predaja,
2. ponúka a predáva služby cestovného ruchu,
3. sprostredkúva predaj služieb cestovného ruchu pre inú cestovnú kanceláriu, cestovnú agentúru alebo iné osoby, najmä dopravcov alebo prevádzkovateľov ubytovacích zariadení,
4. sprostredkúva predaj zájazdov pre inú cestovnú kanceláriu; zmluva o zájazde sa musí uzatvoriť v mene cestovnej kancelárie, pre ktorú sa zájazd sprostredkúva, a táto zodpovedá za plnenie zmluvy o zájazde,
5. predáva predmety súvisiace s cestovným ruchom.

Cestovná kancelária alebo cestovná agentúra nesmie sprostredkovať predaj zájazdu pre osobu, ktorá nie je cestovnou kanceláriou.

Zákon stanovuje cestovným kanceláriám povinnosť zabezpečiť ochranu pre prípad úpadku v podobe poistenia alebo bankovej záruky, pričom poistná suma, resp. banková záruka musia byť vo výške najmenej 30 % ročných plánovaných tržieb z predaja zájazdov a spojených cestovných služieb. Dochádza tak k zvýšeniu o 5 %.

Zjednodušene možno uviesť, že cestovné kancelárie budú povinné orgánu dohľadu predkladať priebežné účtovné závierky a počty uzatvorených zájazdov a v prípade, že orgán dospeje k záveru, že došlo k „podpoisteniu“, zakáže cestovnej kancelárii do vykonania nápravy predávať zájazdy alebo sprostredkovať služby cestovného ruchu a oznámi túto skutočnosť poskytovateľovi ochrany pre prípad úpadku.

Podľa § 4 ods. 1 zákona spojenými službami cestovného ruchu je kombinácia najmenej dvoch rôznych druhov služieb cestovného ruchu zakúpených na účel tej istej cesty, ktoré netvorí zájazd, pričom s viacerými poskytovateľmi služieb cestovného ruchu sú uzatvorené samostatné zmluvy, ak je cestujúcemu:

1. sprostredkovaný počas jednej návštevy predajného miesta alebo v rámci jedného kontaktu s predajným miestom samostatný výber každej služby cestovného ruchu a samostatná platba za každú službu cestovného ruchu,

2. cieleným spôsobom sprostredkované obstaranie najmenej jednej dodatočnej služby cestovného ruchu od iného obchodníka, ak sa zmluva s takýmto iným obchodníkom uzatvorí najneskôr 24 hodín po potvrdení objednávky prvej služby cestovného ruchu.

Spojené služby cestovného ruchu sú v zákone vymedzené aj negatívne, a to nasledovne:

Spojenými službami cestovného ruchu nie je kombinácia jedného druhu služby cestovného ruchu a jednej alebo viacerých iných služieb cestovného ruchu, ak tieto iné služby cestovného ruchu nie sú ponúkané ako podstatná súčasť kombinácie služieb cestovného ruchu ani inak nepredstavujú jej podstatný prvok alebo ak cena týchto iných služieb cestovného ruchu nie je viac ako 25 % z celkovej ceny kombinácie služieb cestovného ruchu.

Ak poskytovateľ ponúka spojené cestovné služby (napr. ubytovanie a prenájom auta), musí splniť podmienky podnikania stanovené zákonom pre cestovné kancelárie, t. j. musí mať príslušnú živnosť.

Na základe doteraz uvedených skutočností je zrejmé, že navrhovaná úprava sa dotkne najmä subjektov podnikajúcich v oblasti cestovného ruchu (obchodných spoločností, samostatne zárobkovo činných osôb alebo iných subjektov), ktoré budú vykonávať svoje činnosti na základe živnostenského oprávnenia na prevádzkovanie cestovných kancelárií alebo cestovných agentúr. V zmysle platnej legislatívy sa to však nedotkne iba aktuálne podnikajúcich cestovných kancelárií a cestovných agentúr, ale aj iných subjektov (prepravných spoločností, ubytovacích zariadení, eventových agentúr a podobne) v prípade, ak budú mať záujem ponúkať, kombinovať alebo predávať za zákonom stanovených podmienok služby cestovného ruchu, ktoré budú spĺňať kritériá na vznik zájazdu alebo spojených cestovných služieb.

Na základe analýzy vplyvov na podnikateľské prostredie budú ďalej nepochybne ovplyvnené vo vzťahu k poskytovaniu ochrany pre prípad úpadku cestovných kancelárií aj subjekty podnikajúce v oblasti finančného trhu, konkrétne poisťovne, pobočky zahraničnej poisťovne z iného ako členského štátu EÚ, pričom na základe cezhraničného poskytovania služieb je oprávnená poskytovať poisťovacie služby na území Slovenskej republiky aj poisťovňa z členského štátu EÚ, a to prostredníctvom pobočky alebo na základe práva slobodného poskytovania služieb bez zriadenia pobočky a banky, pobočky zahraničnej banky z iného ako členského štátu EÚ, pričom na základe cezhraničného poskytovania služieb je oprávnená poskytovať služby na území Slovenskej republiky aj banka z členského štátu EÚ, a to prostredníctvom pobočky alebo na základe práva slobodného poskytovania služieb bez zriadenia pobočky.

Z údajov získaných zo Štatistického úradu Slovenskej republiky vyplýva, že v súčasnosti na slovenskom trhu pôsobí približne 400 subjektov podnikajúcich v oblasti cestovného ruchu a vykonávajúcich činnosti cestovných agentúr, rezervačné služby cestovných kancelárií a súvisiace činnosti, ktorých by sa predmetná úprava podľa návrhu zákona mala priamo dotknúť.

Prijatím účinnosti nového zákona sa do aplikačnej praxe zavádza úplne nový pojem spojených cestovných služieb, ktorý sa potenciálne nedotkne iba spomenutých kvantifikovaných cestovných kancelárií alebo cestovných agentúr, ale aj iných subjektov (napr. ubytovacích zariadení, prepravných spoločností, eventových agentúr a podobne), za predpokladu, že budú spĺňať podmienky ustanovené zákonom. Navyše, návrhom zákona

sa rozširuje okruh dotknutých subjektov, a to pôsobiacich nielen priamo na Slovensku ale aj v celej Európskej únii. Keďže nie je možné odhadnúť, na koľko z vyššie uvedených subjektov sa táto regulácia bude v praxi vzťahovať, nie je možné počet subjektov ďalej kvantifikovať.

Okrem spomínaných priamych finančných nákladov treba vnímať aj zvýšené nepriame finančné náklady súvisiace so zavedením zvýšených informačných povinností nielen vo vzťahu k cestujúcim (napr. poskytovanie informačných formulárov pred každým podpisom zmluvy o zájazde), ale aj poskytovateľom ochrany pre prípad úpadku – bankám a poisťovniam (napr. predkladanie štvrtročných účtovných závierok a podobne), rovnako tak voči štátnym orgánom (nahlasovanie zmien do zoznamu cestovných kancelárií). Táto zvýšená administratívna záťaž sa môže negatívne prejavovať v oblasti vzniknutých nepriamych finančných nákladov, keďže bude potrebné, aby cestovné kancelárie zabezpečovali materiály s cieľom splnenia týchto povinností. Na druhej strane majú možnosť zabezpečovať väčšiu časť týchto informácií aj prostredníctvom využitia elektronickej formy komunikácie, čo môže tieto náklady znížiť.

Pretože sa novou právnou úpravou zvýšila hranica poistnej sumy alebo bankovej záruky v rámci zabezpečenia ochrany pre prípad úpadku z 25 % na 30 % ročných plánovaných tržieb z predaja zájazdov a spojených cestovných služieb (pričom ak budú tieto tržby nižšie ako v predchádzajúcom roku, cestovná kancelária je povinná dohodnúť poistnú sumu alebo bankovú záruku vo výške najmenej 30% tržieb z predaja zájazdov a sprostredkovania spojených cestovných služieb v predchádzajúcom roku), môže sa toto navýšenie premietnuť do konečnej ceny zájazdov alebo spojených cestovných služieb pre cestujúcich.

Keďže je v týchto prípadoch potrebné vziať do úvahy aj individuálne možnosti jednotlivých podnikateľských subjektov (napr. personálne alebo materiálne vybavenie), nie je možné tieto nepriame finančné náklady generalizovať a adekvátne kvantifikovať. Navyše, konečné podmienky samotných zmlúv zabezpečujúcich ochranu pre prípad úpadku si budú jednotlivé cestovné kancelárie dohadovať s poskytovateľmi ochrany pre prípad úpadku individuálne a je výlučne na týchto subjektoch, aké podmienky budú jednotlivé zmluvy obsahovať (za predpokladu, že budú v súlade s návrhom zákona), a tiež záleží od samotných cestovných kancelárií, či tieto náklady aj reálne premietnu do cien zájazdov alebo spojených cestovných služieb, preto nie je možné ani tieto nepriame finančné náklady kvantifikovať.

Zákonodarca predpokladá pozitívny vplyv novej právnej úpravy na konkurencieschopnosť podnikateľských subjektov v postavení cestovných kancelárií, keďže sa zjednotia základné podmienky cestovného ruchu vo všetkých členských štátoch EÚ. V návrhu zákona sú ustanovenia, ktoré môžu pomôcť cestovným kanceláriám podnikajúcim v iných členských štátoch. Jedným z týchto ustanovení je povinnosť členských štátov uznávať ochranu pre prípad úpadku cestovnej kancelárie z iného členského štátu. Jednotné právne požiadavky v jednotlivých členských štátoch zabezpečia, že podniky v oblasti cestovných služieb si budú schopné konkurovať za rovnakých podmienok. Konkurencieschopnosť podnikateľských subjektov sa má zvýšiť aj obmedzením a eliminovaním nekalých praktík podnikania v cestovnom ruchu (napríklad nedostatočným poistným krytím a teda aj nižšími celkovými nákladmi finálnej ceny zájazdu alebo služby), či zohľadnením navrhovanej požiadavky dôveryhodnosti. Nová legislatíva štandardizovala a zjednotila aj charakter informácií, ktoré sú cestovné kancelárie povinné poskytnúť cestujú-

cim. Keďže sa regulovala aj oblasť poskytovania a sprostredkovania spojených cestovných služieb, má to viesť k posilneniu právnej istoty cestujúcich v týchto službách cestovného ruchu, a lepšej konkurencii aj cestovných kancelárii ponúkajúcich tradičné zájazdy.

Záver

Ministerstvo hospodárstva SR predkladalo návrh nového zákona o zájazdoch s ambíciou zabezpečiť vysokú úroveň ochrany cestujúcich pri kúpe zájazdov a spojených cestovných služieb. Súčasne mala nová právna úprava odstrániť nejasnosti a medzery v dovtedajšej platnej právnej úprave.

V príspevku bola venovaná pozornosť novému zákonu o zájazdoch, spojených službách cestovného ruchu, niektorých podmienkach podnikania v cestovnom ruchu a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Len veľmi stručne, doplňujúco v nevyhnutom rozsahu, bola pozornosť čiastočne venovaná aj mimoprávnym súvislostiam, najmä ekonomickým vplyvom na podnikateľské prostredie, konkurencieschopnosť atď. Zaujímať kategorické hodnotové súdy k novej právnej úprave by asi nebolo spravodlivé, hoci sa na prvý pohľad javí, že nová právna úprava povedie síce k zvýšeniu ochrany spotrebiteľov, no súčasne k zvýšeniu cien zájazdov. Až dlhodobejšie používanie zákona o zájazdoch v praxi ukáže či viedli zmeny k deklarovaným (predpokladaným) cieľom. V budúcnosti sa treba usilovať predovšetkým o čo najstabilnejšie právne prostredie. Iste neprospeje podnikaniu a obchodu príliš častá zmena právnych predpisov. Snahou zákonodarcu by mala byť kvalitná legislatíva. Mali by sa realizovať len nevyhnutné, logicky zdôvodniteľné a rozvážne zmeny práva, hoci európske a medzinárodné záväzky musí Slovenská republika rešpektovať.

Pri hodnotení novej právnej úpravy treba byť zatiaľ zdržanlivý a počkať si na reakcie podnikateľov a spotrebiteľov po niekoľkých mesiacoch využívania novej právnej úpravy.

Zoznam bibliografických odkazov

- Nrsr. (2018). *Analýza vplyvov na podnikateľské prostredie*. Dostupné 6. júna 2018 na <https://www.nrsr.sk/web/Default.aspx?sid=zakony/zakon&MasterID=6707>.
- Nrsr. (2018). Všeobecná a osobitná časť dôvodovej správy k zákonu o zájazdoch, spojených službách cestovného ruchu, niektorých podmienkach podnikania v cestovnom ruchu a o zmene a doplnení niektorých zákonov Z. z. Dostupné 6. júna 2018 na <https://www.nrsr.sk/web/Default.aspx?sid=zakony/zakon&MasterID=6707>.
- Holub, D., Magurová, H., & Kropaj, M. (2017). *Legislatíva kúpeľníctva ako súčasť cestovného ruchu v Slovenskej republike*. Bližšie prednáška na IX. ročníku medzinárodnej vedeckej konferencie na tému Právo v podnikaní vybraných členských štátov konanej na Vysokej škole ekonomickej v Prahe dňa 3. 11. 2017. Z konferencie sa pripravuje zborník.

Magurová, H. a kol. (2016). *Základy práva v cestovnom ruchu pre ekonómov*. Bratislava: Wolters Kluwer.

Zákon č. /2018 Z.z. Zákon o zájazdoch, spojených službách cestovného ruchu, niektorých podmienkach podnikania v cestovnom ruchu a o zmene a doplnení niektorých zákonov (v čase zadávania príspevku do tlače bol zákon podpísaný prezidentom SR, no nemal ešte určené poradové číslo .../2018 pod ktorým sa zverejní v Zbierke zákonov).

Zákon č. 281/2001 Z. z. Zákon o zájazdoch, podmienkach podnikania cestovných kancelárií a cestovných agentúr a o zmene a doplnení Občianskeho zákonníka v znení neskorších predpisov v znení prijatých novelizácii (účinný do 31.12.2018).